

De Algemene wet bestuursrecht... 25 jaar jong, nu en in 2030?

Het is inmiddels ruim 25 jaar geleden sinds ik in diverse plaatsen in het land de basiscursus Algemene wet bestuursrecht mocht geven. De vraag rijst nu of het geesteskind van Michiel Scheltema, dat destijds een prima en actuele wet was, nog “helemaal van deze tijd” is ondanks diverse wijzigingen en aanpassingen? Is de Awb in beweging en blijft deze wet dat ook de komende jaren? Hoe zit het met de ontwikkelingen in de samenleving? Het antwoord op deze vragen is niet altijd gelijklopend.

Een feit is wel dat de doelstellingen van deze wet, geformuleerd als: bevorderen van de rechtseenheid, het systematiseren en vereenvoudigen van het bestuursrecht en vooral het codificeren van ongeschreven administratiefrechtelijke regels, wel zijn bereikt. Daarnaast is het een feit dat er serieuze en noodzakelijke belangstelling voor de Algemene wet bestuursrecht is geweest: iedere jurist en bijna iedere ambtenaar kan niet leven zonder kennis te hebben van deze wet. Er is eenheid ontstaan in het bestuursrecht en dat wordt ook als zodanig gevoeld in de bestuursrechtelijke wereld. Het lijkt erop dat de doelstellingen zijn bereikt, maar was het ambitieniveau van destijds van de grondwet 1983, zijnde “de wet stelt algemene regels van bestuursrecht vast”, wel hoog genoeg? Het draagvlak van de Awb is er nog altijd: bestuurders moeten netjes en zorgvuldig en transparant handelen en steeds de juiste belangenafwegingen maken, vooral het gevolg van een onderliggend juridisch kader.

Echter wat de eenheid betreft: denk eens aan de steeds schuivende begrippen “besluit en belanghebbende”. Zijn deze stabiel gebleken in de jurisprudentie en bij de toepassing van de wet? Heeft iedere bestuurder en ambtenaar en zeker “de burger en de advocaat” nog steeds voldoende houvast bij hun werkzaamheden? De tekst van de Awb is – met diverse wijzigingen en aanpassingen – goed te volgen, maar houden burgers en overheid rekening met elkaars belangen (de zgn. wederkerige rechtsbetrekking)? Is die wederkerigheid er? Daarbij komt ook dat het bestuursrecht in de praktijk niet hetzelfde is gebleken. Aanvankelijk stonden de kernbegrippen zeer centraal, maar tegenwoordig worden er steeds meer afspraken gemaakt

- **Adviseren in een politiek bestuurlijk krachtenveld;**
- **Windturbines en het Omgevingsrecht;**
- **Overheidscontracten;**
- **Energietransitie en vastgoed.**

met de overheid. Dus blijft de wederkerigheid van belang, maar moet er dan ook niet meer nagedacht worden over een ander besluitbegrip en het begrip belanghebbende?

Ook is steeds meer van belang dat het mensbeeld van de wetgever in de loop der jaren is veranderd. De burgers en bedrijven worden steeds vaker gezien als “fraudeur en leugenaar” en dat heeft ook grote gevolgen voor de wetgeving en rechters die daarop toetsen. Moet in de wetgeving niet vaker rekening gehouden worden met de persoonlijke omstandigheden van mensen?

Het is de vraag of de overheid daarop wel met wetgeving en besluiten voldoende aansluit? Is het plegen van een telefoontje of mailtje vanuit de overheid vaker al niet een groot deel van duidelijkheid en een groot deel van de oplossing? Is dat niet wederkerigheid? Moet er niet vaker sprake zijn van meer souplesse en zeker minder formalisme en zou er niet in de wet een bepaling opgenomen moeten worden dat “het bestuur zorgt voor een goede communicatie met de burger die in bezwaar is gegaan”? Dit als norm voor bestuurs-handelen, maar ook als notie van procedurele rechtvaardigheid.

Zouden de algemene beginselen van behoorlijk bestuur niet uitgebreid moeten worden? Zouden bestuursrechtelijke contacten niet anders moeten worden benaderd: niet als juridische puzzel, maar als oplossingsgerichte aangelegenheid? Moeten rechters niet eerst gaan “facetimen” met partijen? Is de samenleving niet op vele fronten sterk veranderd? Hebben de “gele hesjes” niet een beetje (veel) gelijk?

Het bovenstaande is wellicht nog een stuk toekomstmuziek, maar de veranderingen voltrekken zich steeds sneller! Het

is echter ook zaak om met beide voeten op de harde grond te blijven staan en dat betekent dat er thans nog steeds een tweesporenbeleid gevolgd moet worden :

- rekening houdende met de thans geldende wetgeving en jurisprudentie, maar ook met
- de huidige snelle ontwikkelingen in de netwerksamenleving, waaraan het bestuursrecht aangepast moet worden.

Is het vasthouden aan de huidige kernbegrippen nog wel mogelijk? Denk daarbij ook aan de problematiek van de handhaving in het algemeen, de integrale geschillenbeslechting en het stelsel van competentieverdeling en de algemene beginselen van behoorlijk bestuur. Vele vragen, maar nog weinig antwoorden.

Tijdens de door ons georganiseerde studiedagen zal ruime aandacht besteed worden aan onder meer:

- de huidige actuele jurisprudentie;
- de kernbegrippen;
- de toetsing aan de beginselen van behoorlijk bestuur;
- op de zaak betrekking hebbende stukken;
- toezicht en handhaving;
- openbaarheid van bestuur;
- overheidsaansprakelijkheid;
- diverse actuele uitspraken.

[Cursus: Actualiteiten en ontwikkelingen Algemene wet bestuursrecht, 19 maart Zwolle](#)

[Cursus: Actualiteiten en ontwikkelingen Algemene wet bestuursrecht, 27 maart Eindhoven](#)

[Cursus: Actualiteiten en ontwikkelingen Algemene wet bestuursrecht, 9 april Woerden](#)

Windturbines en het Omgevingsrecht

Op 10 juli 2018 zond minister Wiebus van EZK zijn hoofdlijnenbrief voor de uitvoering van het Klimaatakkoord aan de Tweede Kamer (TK). In dit voorstel op hoofdlijnen is verkend wat er voor nodig is om gezamenlijk de uitstoot van broeikasgassen in Nederland met 49% te verminderen in 2030 ten opzichte van 1990.

De klimaat- en energietransitie in zijn geheel gaat onvermijdelijk een impact hebben op onze leefomgeving. De schaarse ruimte in Nederland zal voor nog meer activiteiten moeten worden ingezet. Hernieuwbare energieproductie op land moet op een zorgvuldige manier worden ingepast, in overleg met name omwonenden. Participatie en omgevingsmanagement zijn daarbij toverwoorden. Eén onderdeel van de instrumentenmix is in ieder geval windenergie. Puur als energiebron, maar ook als absolute noodzaak voor de productie van Waterstof, waar met name in de Provincie Groningen veel van wordt verwacht.

| Hoewel de energietransitie ziet op de totale energiemix, is windenergie op dit moment de snelste route naar energiebesparing. Na de landelijke taakstelling van 6.000 MW wind op land is de verwachting dat er een nieuwe taakstelling voor wind op land zal volgen. Anders gezegd, er zal nog meer wind op land bij gaan komen.

Naast het draagvlak voor windprojecten worden vaak de planologische procedures als sta in de weg gezien. Hoewel de Elektriciteitswet (E-wet) daar duidelijkheid, en versnelling, in had moeten brengen wordt deze wet nog vaak als warrig en onleesbaar ervaren. Met name het feit dat de regelingen voor het Rijk afwijken van die van Provincies maken de E-wet lastig toepasbaar. Als vreemde eend in de bijt bevat de E-wet nog de mogelijkheid om de Belemmeringenwet Privaatrecht in te zetten.

Omgevingsrechtelijke aspecten zijn verder externe veiligheid, geluidhinder, vliegveiligheid en radarzoning. Verder zijn er nog twee wetgevingstrajecten die van invloed kunnen zijn op de realisatie van windenergie: de Omgevingswet en de Gas- en Elektriciteitswet. Windenergie zal de komende tijd, in al zijn facetten, de omgevingsrechtsspecialisten bezig houden. In de jurisprudentie rond Windenergie speelt veel, denk aan inspraak, MER, landschap/stedenbouw, ecologie, geluid, slagschaduw en externe veiligheid. In deze cursus zal mr. R. Sieben U meenemen in de jurisprudentie rondom windenergie in al zijn aspecten.

| Daarnaast zal hij ook een uitstapje maken naar de Omgevingswet, participatie en lusten en lasten. Tijdens deze cursus zal het instrumentarium voor de realisatie van windturbines op begrijpelijke wijze in beeld worden gebracht. Tijdens deze cursus zullen in ieder geval de volgende onderwerpen behandeld worden:

- Stand van zaken Klimaatakkoord;
- De Structuurvisie Wind op Land (SWOL);
- De Rijkscoördinatie-regeling op grond van artikel 9b van de Elektriciteitswet;
- Het Uitvoeringsbesluit rijkscoördinatie-regeling energie-infrastructuurprojecten;
- Het Provinciale inpassingsplan op grond van artikel 9e van de Elektriciteitswet;
- De Provinciale Coördinatie-regeling op grond van artikel 9f van de Elektriciteitswet met de daarbij behorende delegatiebevoegdheden;
- Toepassing van de Belemmeringenwet Privaatrecht;

- Externe veiligheid, geluidhinder, vliegveiligheid en radarzoning;
- Gas- en Elektriciteitswet en de Omgevingswet.

[Studiemiddag: Windturbines en het Omgevingsrecht, 5 februari Zwolle](#)

[Studiemiddag: Windturbines en het Omgevingsrecht, 21 februari Woerden](#)

Duurzaam bouwen

Duurzaam bouwen is onbetwist één van de meest actuele en besproken opgaven van deze tijd. Maar toch voelt dit onderwerp voor velen nog vaak als een enigszins ongrijpbaar fenomeen. Wellicht is dit ook een van de redenen dat het debat over duurzaamheid meestal beperkt blijft tot een discussie over zonnepanelen, warmtepompen of windmolens. En dat maakt de noodzakelijke omschakeling naar een duurzame samenleving er niet eenvoudiger op.

Tijdens deze interactieve masterclass laten we u zien dat duurzaam bouwen veel verder reikt dan de welbekende energietransitie en maakt u korte metten met de verschillende misvattingen en onduidelijkheden die rondom

dit thema leven. Daartoe geven we u een brede inblik in de achtergronden en uitgebreide mogelijkheden van duurzaam bouwen, leiden we u rond langs de belangrijkste doelstellingen en wettelijke normen en laten we u uiteraard vele inspirerende en concrete voorbeelden zien.

Tijdens de masterclass krijgt u uitgebreid antwoord op vragen als:

- Wat verstaan we nu eigenlijk precies onder duurzaamheid?
- Wat is een circulaire economie en wat betekent dat voor de bouwsector?
- Wat bepaalt of een stad of gebouw duurzaam is?
- Wat zijn de specifieke aandachtspunten bij nieuwbouw en bestaande bouw?
- Welke rol speelt het ontwerp bij een duurzaam gebouw?
- Waarop moeten we letten bij het kiezen van materialen?
- Wat verstaan we onder begrippen als urban mining, biobased en wastebased?
- Wat is de laatste stand van zaken op het gebied van installaties?
- Wat zijn de bouwtechnieken van morgen en welke kunnen we nu al gebruiken?

- Welke wettelijke kaders bestaan er voor duurzaam bouwen?
- Welke maatregelen zijn nodig om duurzaamheid in de bouw te stimuleren?
- Hoe kunnen we duurzaam bouwen financieren?
- Door deelnemers in te brengen (praktijk)vragen.

[Masterclass: Duurzaam bouwen, 28 maart Woerden](#)

Energietransitie en vastgoed

Het klimaatverdrag van Parijs, het afbouwen van de gaswinning in Groningen, de realisatie van grote wind- en zonneparken op land en zee, energielabels, gasloos bouwen. De energietransitie speelt op veel niveaus en veel verschillende manieren een steeds grotere rol bij vastgoed. Ook investeert de overheid zelf, via bijvoorbeeld subsidies, in verduurzaming van vastgoed. De uitleg en toepassing van wet- en regelgeving bij energietransitie levert interessante juridische vragen en uitdagingen op. Van een bestemmings- of inpassingsplan voor een windpark tot een verplicht energielabel bij de verkoop of verhuur van gebouwd vastgoed.

Of je nu bezig bent met grondzaken, vastgoedontwikkeling en -beheer of ruimtelijke ordening, iedereen die met vastgoed bezig is krijgt vroeg of laat met energietransitie te maken. Behalve een uitdaging biedt energietransitie ook een grote kans voor verduurzaming. Redenen genoeg om de juridische aspecten van een aantal belangrijke ontwikkelingen bij energietransitie en vastgoed op een rij te zetten. Aan de hand van praktijkvoorbeelden komen deze actuele ontwikkelingen in wet- en regelgeving en rechtspraak tijdens deze masterclass, die *incompany* wordt gegeven, aan de orde.

Onderwerpen die worden besproken:

- De do's en de don'ts van aanbesteden en contracteren met ontwerpende, uitvoerende en andere partijen;
- Wat zijn de gevolgen van de wijzigingen in de Warmtewet voor verhuurders en huurders?
- Wat moet de verhuurder van woningen die worden getransformeerd naar gasloze woningen, regelen met de huurder?

- Kan de verhuurder de kosten van de transformatie (gedeeltelijk) doorberekenen aan de huurder?
- Energielabel en energie-index;
- De juridische aspecten van de Nul-op-de-meter-woning;
- Gasloos bouwen: wat zijn de nieuwe regels en uitzonderingen daarop?
- Bestemmingsplannen voor wind- en zonneparken;
- Overheidssteun voor energietransitie.

Agenda winter 2019

[cursus Klachtbehandeling volgens de Awb, 14 februari Amersfoort](#)

[cursus Het maken en toetsen van verordeningen en beleidsregels, 14 februari Amersfoort](#)

[studiemiddag Burgerparticipatie onder de Omgevingswet, 7 maart Amersfoort](#)

[training Succesvol procederen in het bestuursrecht, 12 maart Amersfoort](#)

[cursus Juridische kwaliteitszorg, 12 maart Utrecht](#)

[studiemiddag Grondeigendom en kostenverhaal in de Omgevingswet, 19 maart Amersfoort](#)

[training Sterk schrijven als jurist, 21 maart Amersfoort](#)

[cursus Actualisatie van de mandaat-, volmacht en machtigingsregeling, 28 maart Utrecht](#)